

7911

ప్రబోధ గేయాని

1728

★

రచయిత

శ్రీ చాప్లం విజయసారథిః, B. O. L.

(వెళ్ళేర్లూర సంస్కృతాంధ్ర కళాశాల, ఓరుగల్లు.)

★

ప్రగతి ప్రచురణ

★

ప్రకాశకుడు:

మిత్ర పంచకం

మిత్ర సంఘం :

ఎడమ నుండి కుడికి.

పూజరి లక్ష్మీనారాయణ. రామిడి మాధవరెడ్డి. గోవు లదిరెడ్డి.
ఓమ్మినేని గోపాలరెడ్డి. చిల్లూరి శాయిరెడ్డి.

సమోచితే.

ప్రబోధ గేయాని

2 1728

★

రచయిత

శ్రీ భాష్యం విజయసారథి :

★

ప్రథమ ముద్రణ 500 ప్రతులు.

ముద్రణ:
విజయ ప్రెస్, వరంగల్.

1959

వెల:
0—8—0

ఇ యం కృ తిః

అదితః మదభివృద్ధికాంక్షిణాం,

సంస్కృతసంవర్ధనై కదీక్షానివిష్ట చిత్తానాం,

వైదికమార్గసముద్ధరణబద్ధమధ్యానాం,

న్యాయవాదిశిరోమణీనాం,

శ్రీవిశ్వేశ్వర

సంస్కృతాంధ్రకళాకాలాపాలకవర్గాధ్యక్షాణాం,

శ్రీ మాదిరాజకులకలకార్ణవసుధాకరాణాం,

గురుతుల్యానాం,

శ్రీమతాం పండిత శ్రీరామకోటీశ్వరరాయ

మహాదయానాం కరకమలయో

రర్పితా.

ప్రీతికా

భారతదేవ్యా అన్యన్నవీనం కిమపిచాపమ్ భాగ్యవశాత్
శ్రీ విజయసారథి కవినారచితం "ప్రబోధగేయా" నీతికావ్యం
దృష్టం.

ననుకవివరేణ్యోయ మగణ్య పుణ్యవాః యత్సద్భక్త్యా
సముపాసితా భారతీ- తస్యాః ప్రసాదేనైవ స్వయంవరవదూరి
నోపలబ్ధా కవితా- సా చ లలితప్రౌఢా- వహృదయ హృదయం
గమా.

చంద్రాక్షు వైశాల్యమ్ సార్థకమివానేన కవినా సమ్య
కృతకటికృతమ్- సంగీతానుకూలాని గేయాని రచితాని- శాస్త్రాను
సారం యదేష్టం చ నూతన ప్రగతి అవలంబితా వైషదోష
ఇతి వికాసహృదయే కవేః ప్రకాశతే దర్పణ ఇవ- భావి రచయి
తృణాం సర్వేషాం మార్గదర్శకత్వ యశోఽపిప్రాప్తు మర్హతి
కవి మూర్ధన్యోఽయమ్- ధన్యః- గేయాని పితృపూజా మిచ్ఛాను
కులమ్ పద్యవదపి పతన యోగ్యాని— ఏవ ముఖయ ప్రకారేణ
పతన. గాన యోగ్యాని- సర్వజనాదరణీయాని భవేయ రితిమే
నిశ్చయః.

యాః కావ్యదోషాః విదుభాః ప్రవదంతి స ఏకోపి
నదృశ్యతేతత్ప్ర- భావగంభీరాః- విపులార్థ బోధితా కృష్ణాః.
సుసంస్కృతాః ప్రయుక్తాన్సమ్యక్తరం. చారాకుద్ధి రపిమనోజ్ఞా-

II

సుదాతరంగిణీవ తరంగ మంజరి రవై స్సాకం సర్వత్ర పృవ
హతి. అపిచ కవీనామ్ యదావశ్యకమ్ తత్ప్రతిభాదికమే తస్మిన్
కవి కుంజరే దృశ్యమానమసూనం. నూనమేతత్ ప్రతిభావిరహ
తస్య కావ్యం కవే రనాదరణీయమేవ భవతీతిమే మతమ్.

కించ. కావ్యం కవినా న కేవలం వాగిందిరియ కందూత్య
పనయాయైవ రచ్యమాన మపితు జగదభిహితం సిసాధయి
షయా విష్కామశీలః కవి రుదారహృదయః ప్రకురుతే కావ్యం-
తద్వారేణ వానా దురాచార వికారం. అన్యథా జ్ఞానవిషమూర్ఛితం.
స్వతంత్రమప్య స్వతంత్రం స్వరూపానభిజ్ఞం దేశం. సుచారు
రూపం సుజ్ఞానామృత రసోజ్జీవితం దిద్భుక్షతే కవిః- ఏతన్మాత్ర
మేవ పరిమళిలషతి నైవాధికం. అతఏవ రసిక పాఠకానామ్
యదా శిరఃకంపనమ్ కవయే ప్రమోదప్రదం భవతి. తథా ధన
కవకాదివస్త్రా న్యపి నప్రభవంతి. యది ధనాధికం లభేతచేత్త
దవాంతర పరిం.

పీఠికా లిఖితమ్యేది గ్రంథకర్తా సాదరమాదిష్టేనమయా
రన సిద్ధస్య అస్య కవివరస్య ఆజ్ఞానోల్లంఘనీయా. తత్కిమపి
లిఖితా పీఠికా.

కావ్యమేత దనవద్యమ్. హృద్యమపి సర్వై రధ్యేతవ్య
మిత్యలం పల్లవితేన ఇతి -

అ ర వి రే యః

గా ర్ల పా టి రా ఘ వ రె డ్డి

ప్రీతి క

—x—

శ్రీ పిజయసారధి కృత 'ప్రబోధగేయాని' అను కావ్యము
భారతీదేవి మహిమైక రూపము—

కవి ప్రతిభా వ్యుత్పత్త్యభ్యాసములు పుష్కలముగా కల
వారు. భావగంభీరములు- అర్థగౌరవములు గలగిన శబ్దములను
ప్రయోగించుట వీరికి స్వభావము, భారయు సుధాభారముబోలి
మనోజ్ఞమైనదిగా నుండును—

నేటి మనదేశము నానా వికారములపాలై కునంస్కృతమై
యున్నది. అదిచూచి కవికి ఎక్కడలేని ఆవేదన- ఆయన ఈ
ఆవేదనయే ప్రబోధగేయ రూపమున రూపొందినది.

కష్టాఙ్గము ననుభవించి- పరులను పీడింపక బ్రతికే
మనుష్యులు మనుష్యులని ఒకపరి ప్రబోధించును. భారతము
పూర్వ వైభవోపేతమై అలరారవలెనని ఆరాటపడును—

చందశ్శాస్త్రము మర్మమెఱిగి తనకిష్టమగునట్లును, వాడు
కొని తద్వైశాల్యమును సార్థక మొనర్చినవారు- ఇట్లు సంస్కృ
తమున గేయరూపమున వ్రాసినవారు వీరే- అందఱు భావి కవు
లకు మార్గదర్శకులగుదురుగాక. ఈ గేయములు పద్యములవలె
పాడుట కనువుగాను శ్రవణపేయముగాను తనరియున్నవి.

IV

కవి కావ్యనిర్మాణము తన ఆనందముకన్న లోకకల్యాణ మపేక్షించి నిస్వార్థుడై చేయును— కవి ధనాదిక బహుమానములు పొందునప్పటికంటె రసికులు చదివి మెచ్చుకొన్నప్పుడు ఆనందించును— తన వ్యవసాయము ఫలించినదను తృప్తిని గాంచును—

నాయందలి గౌరవభావమున గ్రంథమునకు పీఠిక వ్రాయు మనిరి. ఆయన ఆజ్ఞను తోసివేయజాలనైతిని.

అందఱు ఆయన కృతిని అదరించినప్పుడు ఆనందపడు వాండ్రలో నేను రెండవవాడను—

విశంభ పాల్గొణము }
వరంగల్.

విరేయుడు
గార్లపాటి రాఘవరెడ్డి

విజ్ఞప్తిః

—x—

భారతస్య స్వాతంత్ర్యం ఆగతం భారతీయ విద్యా సంస్కృతి సంవర్ధనస్య అవసరోపి ఆయాతః. భారతీయ జ్ఞాన విజ్ఞాన నర్వస్వం సంస్కృతే నిక్షిప్తం అస్తి. తాద్విశ జ్ఞాన విజ్ఞాన అవగమనాయ సంస్కృతం భారతీయానాం అవశ్యం పతనీయం అస్తి. అదునా సర్వోపి లోకః ప్రాకృత విజ్ఞానే లగ్నః దృశ్యతే. భౌతికాదికాశ్చ నిర్మాణమపి సంస్కృతే కర్తవ్యం అవశ్యకం వర్తతే తద్దైవ సంస్కృతభాషా సార్వజనీనాస్యాత్. నవ చైతన్యం అథవా ప్రగతిం వినా న కాపి భాషా జనతాయాః హృదయం సమావర్జయతుం అర్హతి. జనతాభిముఖీ కరణాయ ప్రగతి వారిణీ రచనా అవశ్యకీవర్తతే. సంఘే సంచలన విహృదనాయ సంస్కృతే తదభిముఖికరణాయచ ఆయం గేయ కవితోద్యమః ప్రారబ్ధః అదునా సులభయాశ్చైలా 'ప్రబోధగేయా'నీ తి నామ్నా కాపి లఘ్వీ కృతిః సంస్కృతాభిమానినాం సహృదయ సంస్కృత పండితానాం చ నవిధే నివేశ్యతే. ఛందో వ్యాకరణాది నియమాః రచనాయాం విశ్లేషీకృతాః. సహృదయ పణ్ణితైరిదం సాహసం క్షమ్యతాం ఇతి ప్రార్థయే. సంస్కృతవర్ధనైక మనసః మమ ఇతోధికం ప్రోత్సాహం గుణైకపక్షపాతినః అధికారిణః పణ్ణితాః విద్యార్థినశ్చ కల్పయన్తీతి విశ్వసిమి చ. ఇయం కృతిః సంస్కృతాభిమానినా అనంతలక్ష్మీ ఆయుర్వేద కళాశాలా విద్యార్థి

VI

మిత్త) పంచకేస (గోవు ఆదిరెడ్డి, బొమ్మనేని గోపాలరెడ్డి, రామిడి మాధవరెడ్డి, చిల్పూరి శాయరెడ్డి, పూజరి లక్ష్మీనారాయణరెడ్డి ఇత్యై) ముద్రాపితా. సంస్కృత కవితా ప్రోత్సాహకాన్ ఇమాన్ ఆదర్శ విద్యార్థినః ఇతోధిక విజ్ఞాన అయురారోగ్యాది భాగ్య ప్రదానపూర్వకం సర్వాంతర్యామీ భగవాన్ శ్రీ వాసుదేవః సదా రక్షతాదిత్యాశానే. అమూల్యయా ఘామికయా కృతిమిమాం వికాసయతాం " శ్రీ గార్ల పాటి రామవరెడ్డి " మహాదయానాం సవిధేః సాదరం సాంజలిబంధం కృతజ్ఞతా మావిష్కరోమి. నుహృన్మణి శ్రీ పల్లా రామకోటార్య మహాదయానాం ధన్యవాదాన్ కరోమి. మధురైశ్చ పండ్లైశ్చ రాజ, న్యాయ విద్వాన్, సాహిత్యరిత్వి, సాహిత్య విద్యాప్రదీప, అల్పాల సంస్కృతి మహావిద్యాలయ ప్రాధ్యాపక, శ్రీ మరింగంటి శ్రీరంగారెడ్డి కృతజ్ఞతాపూర్వక నమోవాకాన్ ప్రకాశే.

ఇం

శ్రీభాష్యం విజయసారధిః.

ప్రబోధ గేయాని

జయతు జయతు సస్యశ్యామలా స్వామినీయం
భరత నృపతి నామభ్యాపితా రత్నగర్భా
నకల విషయ సంస్థలలితాశేషలోకా
ప్రథిత విశద కీర్తిప్రాభవా భారతాంబా ॥

1

గృహే గృహే విరాజతే ప్రదీప దీపమాలికా
ముఖే ముఖేచ నృత్యతి ప్రమోదమాన చిత్కలా
కరే కరే విరాజతే త్రివర్ణ సత్పతాకికా
అహో అహో కిముచ్యతే స్వతంత్ర భారతప్రభా ॥

ధిమిం ధిమిం ధిమిన్నినాద వర్ధమానశింజికా
ఝణం ఝణం ఝణత్కలస్వనామకారి నర్తినీ
ననన్న నన్న నన్ననాన నానరూపగాన భూ
రహో అహో కిముచ్యతే స్వతంత్ర భారతప్రభా ॥

విరాజతా ముదారరీతి మాధురీ మధూకృతా
ఖిలాచలా కలాకలాప కోమలానులాపినీ
రుణం రుణస్మరాశి నూపురాంచితారవిందపాత్ర
ధగధగ త్తళత్తళ త్తటిత్కనత్పరిచ్ఛదా ॥

తుషార భూధరాది వప్రవేష్టన ప్రకాశిత
ప్రభాత భారతాఖ్య రాజదాని పీఠరాజితా
ప్రశాంతి బోధనేన విశ్వ విశ్వ రాజ్యపాలనం
ప్రకుర్వతీ విరాజతాం జగత్తలే స్మదంబికా ॥

పురాణ భారతీయ సుందరామలాత్మ సంస్కృతిం
నవీన భారతే ప్రవీణ సంవిదా విశాలయా
విభూషయంతు భాసమాన శేముషీ లనద్దళాం
ప్రదర్శయంతు విశ్వవిష్ట పాంతరాళ వర్తినామ్ ॥

స్వతంత్ర భారతా వయం ప్రవీణ భారతా వయం
అనన్య శాసకా వయం హ్యనన్య సేవకా వయం
విచార పండితా వయం ప్రచారకోవిదా వయం
ప్రదర్శయామ ఏవమృత ముజ్జ్వలం జగత్తలే ॥

క్రూర మోర మారణాస్త్ర నిర్మితిప్రయోగ సం
క్షోభితాఖిల ప్రజాకులాన్ విదేశ పండితాన్
కుత్సితాత్మ లాభరూప కుక్షిపూరణాతురాన్
వారయంతు శాంతి సత్సథం ప్రదర్శ్య తక్షణమ్ ॥

దినం దినం ప్రవర్ధతాం ఘనం ఘనం ధనాధికం
క్షణం క్షణం సమేధతాం కనత్కనత్కలాంచితం
పదం పదం ప్రగచ్ఛతాత్ పురః పురః ప్రభావితం
సమం సమం సమీక్షితాం సదా సదా సుభారతమ్ ॥

పాణినీయ వ్యాకృతిః ప్రశస్తపాద హేతువాక్
వ్యాసధర్మ సద్గవీచ త్రైమినీయ కర్మధీః
గౌతమస్య దర్శనం కణాద తర్కధోరణీ
భాసతేఽధునాప్యహో ప్రవీణ భారతప్రభా ॥

విష్ణుశర్మ రాజనీతి చాతురీ ధురీణతా
అర్యభట్ట శేముషీ మతార్యసూక్తి సత్పురా
భాస్కరార్య పాండితీచ బాణభట్ట సాహితీ
దృశ్యతేఽధునాప్యహో ప్రవీణ భారతప్రభా ॥

కాలిదాస కల్పనా కవీరదాన భావనా
అన్నమార్య భక్తిదీక్షి నన్న తిక్కా కౌశలీ
తాకురోషదారవస్తు సంవిదాన నైపుణీ
దృశ్యతేఽదునావ్యహో ప్రవీణ భారతప్రభా ॥

పండితేంద్ర సాహితీ విచారసార వాహినీ
కల్పణ ప్రవీణతా ధ్వనత్కనత్సులేఖినీ
త్యాగరాజ రాగభావ రమ్యగీత మాధురీ
భానతేఽదునావ్యహో ప్రవీణ భారతప్రభా ॥

చంద్రగుప్త పాలనం అశోక సర్వసామ్యదృక్
హర్షవర్ధన ప్రభా మహాంధ్రవిష్ణు జిష్ణుతా
భోజరాజ కౌముదీచ కృష్ణరాయ వైభవం
భోభతేఽదునావ్యహో ప్రవీణ భారతప్రభా ॥

దుద్రహాంబికారివీర వీరకర ప్రపాలనం
రూపి లక్ష్మీదేవతా కరాళ ఖడ్గచాలనం
భారతీయ వీరయోషిదాహవ ప్రవీణతా
రాజతేఽదునావ్యహో ప్రవీణ భారతప్రభా ॥

బాలచంద్ర కదనరంగ సాహసప్రచండిమా
రాజపుత్ర రణరణధ్వనత్కృపాణ పాండితీ
ప్రాణదాన విమలకీర్తి భక్తదేశ గౌరవం
ధానతేజధునాప్యహో ప్రవీణ భారతప్రభా ॥

రామకృష్ణ పండితేంద్ర దివ్యబోధ మాధురీ
శ్రీనరేంద్ర హూణమోదితార్యవాదవైభవం
లోకమాన్య సుస్వరాజ్య కార్యబోధనాగ్రహన్
సంచరత్యహోజధునాపి చారు భారతప్రభా ॥

“బోసుబాబు” హూణరాడరుంతుదోద్యమక్రియా
గాంధీదేవ శాంతి సత్య ధర్మసూక్తి వైభవం
వల్లభాయి భారతైక్య సంవిదాన నైపుణీ
రాజతేజధునాప్యహో ప్రవీణ భారతప్రభా ॥

2

గీయతామిహ భారతం జే

గీయతా మధిభారతం

॥గీ॥

నవ్యభావన నవరసాంచిత

నవ్య జీవన కలనయా

మధుసూధారస మాధురీస్పృతి

రీతిమేదుర భవ్య గీత్యా

॥గీ॥

కమల కువలయ వకుళ వంజుళ

కుసుమ విసర సువాసితం

కలమ చణక సుయావనాళక

సకల సస్యశ్యామలమ్

॥గీ॥

వింధ్యపర్వత తుహినగిరివర

తుంగవప్ర విరాజితం

రుచిరకానన నందనోరు మ

రీచి పురవర శోభితమ్

॥గీ॥

విమల గంగా సిందు యమునా

వివిధ వాహిని తర్పితం

అలి శుక కోకిల కలహంసావలి

కాకలి కలకల గీతకమ్

॥గీ॥

వివిధ మణిగణ రజత కాంచన

జనన చణఘని మానితం

మధుర మంజుల ముగ్ధమోహన

మహిత కావ్య రసాయనమ్

॥గీ॥

మృదుల మంజుల మలయ సురభిః

మందమారుత సేవితం

చిత్ర చిత్ర విచిత్ర చిత్రిత

ప్రకృతి సౌందర్యాంచితమ్

॥గీ॥

3

త్యజంతు భిన్నదేశ వేషభాషణాది వాసనాం

భజంతు సర్వబంధు విందు హిందు ధర్మ పద్ధతిం

నయంతు దివ్యభారతీ మయోదయం నిరామయం

లసంతు శాంతి సత్య సద్దయాయుతాని హృందివః ॥

భారతీ ముదారరీతి మేదురాం ప్రభాసురా

మామరీం గభీరభావ భాసురాం విహాసినీం

భాస కాళిదాస భూతి భారవి ప్రమోదితాం

హిందవస్సుంబంధవస్సువిందవః పఠంతుభో ॥

ఏకాచ వాగ్విలాస హాస వాసనా విశేషతః
 పృమోహమేత్య విస్మృతామరీ సరస్వతీ గుణా
 వినష్ట చేతనశ్చమాన్మఘాత యత్ప్రభావతో
 మహోన్నతిం పృసిద్ధిమాప చాన్మదీయ భారతం ॥

గ్రీకలాతనాది భారతీత ఏవ సంస్కృతం
 పృదురాస నూనమిత్యదూరదృష్టి రుద్ధతః
 కశ్చనోక్తవానతథ్యవాద ఏవ చాయ మి
 త్యబ్రువన్ పరే వికాల మానసా ఆనేకథా ॥

యత్ర యత్ర సంస్కృతం విభాతి తత్ర సభ్యతే-
 తీక్షణ్యాంచకారదోష నిన్వ వ్యాప్తి పద్ధతిం
 “మాక్సుముల్ల” రాది రాంగ్ల పండితాః రేవధిక్
 కుర్వతే కుతోను సంస్కృతం తథా నహీతి భో ॥

ఆన్మదీయదేశ గీర్ణకాపి వాక్సమానతాం
 ఆంగ్లభాషయా కదాచిదాప్పుయా న్నహిదుర్వం
 కింతు సంస్కృతం విజేతు మేకమేవ శక్నుతే
 ఆంగ్లవాచ మిక్యదార దృష్టిత స్సమీక్ష్యతామ్ ॥

స్వరాజ్య మాగతం త్వితి ప్రమోదమాన మానసా
భవంతి కిం ప్రయోజనం భవద్భిరేత్యసాధితం
యదాపసార్యవేషభావ వాగ్విలాస దాసతాం
సముద్ధరంతి సంస్కృతం తదైవ తత్ఫలం భవేత్ ॥

4

అదిరియంతాం సంస్కృతం హే
ఆర్యతనయా : అదిరియంతాం ॥అ॥

పూర్ణభావ ప్రకటనోచిత
పుష్కలార్థ పదాన్వితం
ఆత్మ సంస్కృతి జీవనోపది
భూతముజ్జ్వల చరితకమ్ ॥అ॥

కులమతాది విభేద వైరం
దూరతో పరిహాయ భో
ఐకమత్యం సమధిగమ్యచ
భారతీయా ఐకహృదయమ్ ॥అ॥

జయ జయామర భారతీని

నాదగీతక మాదరాత్

పంచవింశతి కోటికంఠై

రాలపంత్విహ భారతే

॥౮॥

సంస్కృతం జాతీయభాషే

త్యురరి కృత్యచ నిర్వినాదం

తనుధనా సూనర్పయిత్వా

ప్రాపయంతు తదున్నతిమ్

॥౯॥

జాతిగౌరవ దాయినీ పర

నిత్య నిర్వృతికారిణీ

యత్ర నిజమత సంస్కృతిః

ప్రతిబింబితా పరిభాసతే

॥౧౦॥

వేదవేదాంతాగమాది ని

కాల వాఙ్మయ వైభవం

దార్శనికమతి విశతదీర్ఘితి

వాహినీ పరిభాసతే

॥౧౧॥

పాణినీయ వ్యాకృతిః కణ

భోజి గౌతమ తర్కదీర్

జ్యోతిరాయుర్వేద సంపత్

నశ్వరా విలసంతివై

॥అ॥

ఆర్యభూమిస్సౌత్తు యావత్

ఆర్యజాతిస్సౌత్తు యావత్

తావదస్మత్సంస్కృతం

సహవర్తతే నియతం సదా

॥అ॥

భారతీయ సమైక్య మటనా

మూలకందం సంస్కృతం

విస్ఫుజ్య భారతదేశ సంస్కృతి

వర్ధనం నహి శక్యతే

॥అ॥

5

భోజరాజ పునరేహి భారతం

భోజరాజ పునరేహి భారతం

సంస్కృతకాషాం పునరుద్ధర్తుం

సంస్కృతవిలుదా మజ్జీవయితుమ్ ॥భోజ॥

భారత సంస్కృతి ముల్లాసయతుం
భారత పౌరుష ముత్తేజయతుం
ఆస్తికవాదం సంస్థాపయతుం
నాస్తికవాదం నిష్కాసయతుం ॥భోజ॥

సంస్కృతకవితా మాహ్లాదయతుం
సంస్కృత సుకవీఁ సంభావయతుం
కాళిదాస కుల ముత్పాదయతుం
సహస్ర మిహిరానుద్భావయతుం ॥భో॥

భారతదేశే సంస్కృతభాషాం
జాతీయైకక భాషాం కర్తుం
ఉదార భారత కీర్తికౌముదీం
దిగన్తరాశే పరిసర్పయితుమ్ ॥భో॥

6

ప్రయాహి శీఘ్రం సంస్కృత బంధో
ప్రయాహి శీఘ్రం సంస్కృత బంధో
ప్రవీణ సంస్కృతభాషా ప్రగతేర్
నవీనమార్గం విర్మాతుమ్ ॥ప్రయా॥

బిదాన శీఘ్రం కటిం ప్రగాఢం
గృహాణ శీఘ్రం ధిషణానిం
మథాన శీఘ్రం సంస్కృత వైరం
పుషాణ శీఘ్రం సంస్కృతి మూర్తిమ్ ॥ప్రయా॥

నిధాయ ధైర్యం మానస రంగే
విధాయ సంఘే సంచలనం
పిదాయ విద్విద్వదన కవాటం
ముదా ప్రలాపం ఖండి కుర్వన్ ॥ప్రయా॥

అపేహి, దూరం హతాశః శీఘ్రం
ఉపేహి పురతః కృతాశః ధీరం
విధేహి జాగృతి మస్మజ్జాతౌ
ప్రదేహి తస్యై దివ్యజ్ఞానమ్ ॥ప్రయా॥

బిభీహి ప్రళయాదపిమా కస్మాత్
శృణీహిజాతే రిన్లరోధి కీటాన్
జహీహి కులమత భేదవిరోధం
పునీహి సంస్కృత వచసాత్మానమ్ ॥ప్రయా॥

హృదంతరాశే కదాపి నాప్పుహి
 దురంత జీవననైరాశ్యం
 వృథాస్మతుచ్చం కైభ్యంమాగా
 ముదాకురుష్వా మూల్యం కాలమ్ ||ఉపా||

అరుంతుదానాం దురాగ్రహం వా
 విధుంతుదానాం పృచారరంగే
 నిరస్యఐరమ్మదద్యుతింవై
 సమస్యభింది ప్రగాఢతిమిరమ్ ||ఉపా||

సహస్రముద్గరతాదన దుస్సహ
 మజస్రమాధిం సమాప్తితోపి
 కదాపిమాప్పుహి జీవితరంగే
 ఉదారకార్యాత్ పరాజ్ఞాభిత్వమ్ ||ఉపా||

8

మాతృదేశం ప్రీణయానుజ
 భ్రాతృభావం దర్శయానుజ
 దనుజధర్మం నాశయన్నిజ
 మనుజధర్మం పాలయానుజ ! ||మా||

అన్యహింసాం సంత్యజానుజ
 భూతకరుణాం ధారయానుజ
 మానవత్వం మా దహోనుజ
 మాధవం మా విస్మరానుజ ॥మా॥

ప్రేమవాక్ ధో భవతి మనుజః
 ప్రేమరహితో దనుజ ఏవ
 ప్రేమతత్వం విద్ధి పూర్వం
 ప్రేమపశ్చాత్ ప్రీణయానుజ ॥మా॥

తూలకయ్యా శయన శీలః
 బహుకష్టోపార్జితేన
 కష్టజీవి ద్రవిణకేన
 తుంగముదరం మా నిపూరయ ॥మా॥

ధనిక నిర్దన భేదవైరం
 వర్గకలహం దోహచింతాం
 స్వార్థలాభం పక్షపాతం
 అభ్యసూయాం చాపి విస్మజ ॥మా॥

కృషిక కార్మిక కష్టజీవి
 పృథ్వీదేవీ మా నివేదయ
 కృషిక కార్మికహృదయ దుఃఖే
 దుఃఖితి భువనమేషలోకః ॥మా॥

ఉచ్చసీచవిభేద దృష్టిః
 స్వార్థనిరతైః కల్పితా భువి
 ఉచ్చసీచవిభేద దృష్ట్యా
 మాతృభూమిం మా కళంకయ ॥మా॥

సత్యవాక్యం పాలయానుజ
 మాన్యచరితం మానయానుజ
 అనునయ స్వారాతిజనమపి
 ఉపకురుష్వ స్వాపకృతమపి ॥మా॥

భూతదయయా సత్యవాచా
 ఆత్మ సంస్కృతి కలనయా చ
 అగతం వర మనుజుజన్మ
 ప్రాప్తయానుజ సార్థకత్వం ॥మా॥

సత్యశీలే జగతి యస్మిన్
స్వార్థరహితే జీవతీహ
అనుజ బహవస్ససుఖమిహ జీ
వన్ని సపుమానేవ జీవతు ॥మా॥

కతిపయక్షణ జీవినోపి
తస్య పురుషస్యైవ జన్మ
సఫలమాహుః కాకవృత్త్యా
తేన కిం చిరజీవి పుంసా ॥మా॥

క్రూరవృత్త్యాశీవిషోగ్ర వి
షజ్వల ధ్మరుకీలికావలి
ముద్గిరన్నిజ మధురజాతిం
మా విమారయ దుష్టమత్యా ॥మా॥

దేశప్రగతిం హృదయేమత్వా
జాతిశ్రేయస్సాదయ నిత్యం
మా కురు దేశప్రగతి నిరోధం
ప్రాణాపాయేప్యయి సహజన్మక ॥మా॥

భాద కుర్వన్ కాయకష్టం
 స్వీయకష్టే సౌఖ్యమస్తి
 అన్యకష్టే జాతువాపి
 మా దురాశా లేశమాప్నుహి ॥మా॥

నిరక్షరాస్యం నిహీనచరితం
 సహక్షరాస్యం సుశీలచరితం
 కురు మే విధిరితి సౌభాగ్యేణ
 విధిజ్ఞ ఏవహి విద్వానితి మిను ॥మా॥

రసికహృదయం ప్రాప్య పూర్వం
 రసమయం కురు విశ్వమేతత్
 విరసికో యది భవసి తర్హి
 నీరసం పరిణమతి భువనమ్ ॥మా॥

ధర్మజీవిత మభ్యసానుజ
 ధర్మశక్త్యాత్మానమున్నయ
 ధర్మఏవ సురక్షితస్త్వం
 రక్షతీతి హి మనసి భావయ ॥మా॥

సామ్యవాదం స్థాపయసి యది
మా పృథ్వీయ వాఙ్మఖేన
హృస్మఖేన స్థాపయన్నిజ
నాయకత్వం ప్రకటయానుజ ||మా||

మాతృదేశే వివిధ సంపత్
వృద్ధిమనిశం కల్పయిత్వా
కాంతిసౌఖ్యే స్థాపయన్నిహ
స్వరాజ్యమేతత్ స్వారాజ్యంకురు ||మా||

9

బాలభటా దీ మకుటా
బావనటా జాగృత హే
కులితకుమారా స్ఫుమనుకుమారా
మారాకారా జాగృత హే ||బా||

పిత్తసంసేవన గురుశుశ్రూషణ
దైవసమర్పన లోలాభవత
కాశ్రీయ విజ్ఞానార్జన దీడె
తత్పరచిత్త భవత నదా ||బా||

ఘేలన కూర్దనతరణాధిరోహణ
 తత్తత్కీదారంగే నిత్యం
 శాస్త్రీయ శోధనరంగే చ నిరుపమ
 బుద్ధివిశేషా భవత సదా ॥బా॥

భారతజననీ చరణ సరోరుహ
 నేవనసక్తా భవత సదా
 భారత సంస్కృతి సంస్కృత హృదయా
 భారతముద్ధర తానుదినమ్ ॥బా॥

వినయోపేతా విశదమనీషా
 విజ్ఞాన శాస్త్రం ద్యాయత హే
 విజ్ఞానసుధయా బాధాభరితం
 జగదుజ్జీవయ తాతిభృశం ॥బా॥

నవ్యాభిమన్యా నవబాలచంద్రా
 నవవైనతేయాః కార్యాజీవై
 విష్వాద్యదీరం కీర్తిప్రతిష్ఠే
 ప్రాప్నుత నియతం ఆచంద్రితారం ॥బాల॥

10

భావి పౌరోసి కిల విద్యార్థిన్
 ప్రోక్ష్యలం చరితమవ విద్యార్థిన్
 రాజకీయ భ్రమోవాత్మాన మాపాత్య
 నైజవిద్యాదశాం మాచ నిర్వాపయ ॥భావి॥

పాలయన్ బ్రహ్మచర్యాశ్రమం నిష్ఠయా
 మేలయన్ ధిషణయాచాత్మానమున్నీయ
 ఆదర్శ జీవితం ధారయ నిష్ఠపే
 ఆదర్శ పురుషత్వ మావర్జయానిశం ॥భావి॥

దుర్నాయకోక్తి దుష్కర్తవ్యం ప్రవిలింఘ్య
 దుర్వర్గ కల్పనా వాగురామతిగత్య
 జాతివచక తంత్రం యంత్రం శృణీకృత్య
 జాతి ప్రతిష్ఠాపనాచార్యకోభవ ॥భావి॥

ఆధ్యాపకేషు సద్గౌరవం ప్రణీధాయ
 తద్దత్త సద్బోధ వారిణా మానసం
 ప్రజ్ఞేశ్య కరిణత్రియీ శుద్ధిమధిగత్య
 పావనంచాత్మీయ తత్వమారాధయ ॥భావి॥

బుద్ధ్యా బృహస్పతిం శౌర్యేణ పల్లవం
శక్త్యాచ పావనిం ఆగ్రహేణ ధృవం
అతిశయ్య విజ్ఞాన సముచ్ఛాత నైకదృక్
ప్రజ్ఞాన సంపదం పరివర్తయాన్వహం ॥భావి॥

మితవాక్యపాలనం వితివేషదారణం
స్వీకృత్య శేముషీ చాతుర్య మన్వాస్య
జీవితం కృమశ్చణోపేత మాకల్ప్య
సంస్కార సాందర్య మారాధయాత్మనా ॥భావి॥

అన్యోన్య సాహార్దసంపదా సహపాతి -
సంతతిం ప్రిణయన్ సమ్మిశ్ర సముపాత్త
విజ్ఞాన మంచార మంజరీ నారథం
అజ్ఞానమయజగతి సంపూర యాదరాత్ ॥భావి॥

ప్రకృతి శాస్త్రాంబోధి మాలోద్య సంవిదా
విజ్ఞాన పీఠూష మాదాయ తేనవై
విశ్వమార్మియ మితి సంభావయన్ సదా
విశ్వమేతత్పురాసంప్లుతం వితనుస్య ॥భావి॥

దేశాభివృద్ధయే సత్తానుసారేణ
జ్ఞానానామరకం శుక్తిప్రసా విరహం స్వ -
దేశాభివృద్ధయే సత్తానుసారేణ
సత్తానుసారేణ సత్తానుసారేణ ॥భావి॥

—X—

రచయిత అముద్రిత పుస్తకములు.

- * చునోరమ
- * సుశీల
- * దంభయుగం
- * ఆత్మదానం
- * స్వప్నభంగం
- * గీతమాలిక
- * ఆచర్య విద్యార్థి
- * ప్రసాద లహరి.

ప్రాప్తి స్థానము:—

మిత్ర పంచరత్న

G/o అనంతలక్ష్మి ఆయుర్వేద కళాశాల,

ఓరుగల్లు.

అన్ని హక్కులు— ప్రకాశకులవి.

